

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2013 сыл
Сэттинньи
6 күнэ
Сэрэдэ
№ 155-156 (10926)

1935 сыл алтынньы 5
күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улууһун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Улуус нэһиликтэригэр

КЭПСИЭХПИН БАҔАРАБЫН

Сайынны күүстээх от-мас үлэтэ, оҕуруот аһын көрүү-хараһы, сир аһын биэдэрэнэн хомуйуу, араас сирдэринэн тэлэйиэ сылдыһы уо.д.а. үлэлэр түмүктэнэн, кыһынны кыстыкка киирдит.

„Түһүлгэ“ сынньалаҥ киинэ ким хайдах атаарбытын туһунан бэрт интэриэһинэй киһэни тэрийэн ытта. Олоргон быһа тардан кэпсиэхпин бардым.

Ю.Ю. Парникова – Саха-Французскай лицей иитэр үлэбэ салайааччыта:

– Мин Таатта Чөркөөбөр оҕолору Ойуунускай аабылларыгар илдьэ сырыттым. Үөрүөм иһин бастаан кэллибит. Сайынны „Лингва“ оҕолор лааһырдарыгар үлэлэтим. Манна 50 оҕо сынньанна. Дьоккуускайтан „Голливуд“ ычат түмсүүтэ, 45 ычат, сынньанан, дьарыктанан бардылар. „Мамонтенок Кыым“ кинигэни суруйа сылдьар француз суруйааччыта оскуолабытыгар кэлэ сырытта.

Е.Г. Саввина – интернат сэбиэдиссэйэ:

– Биһиэхэ 53 оҕо олоһор. „Интернат – иити кыһата“ диэн кинигэ-брошюра таһаардыбыт. Оҕолорбут „Аман өс“ хоһоон конкурсугар уонна „Чобуо“ чабырдахсыттарга бастаатылар.

Н.М. Жирков – Хамаатта орто оскуола:

– Мин бу оскуолаҕа иитэр үлэбэ завуһунан ананан үлэбин санга саҕалаатым. Мугудайга (Чурапчы) М. Гуляев бириһигэр астафетаҕа бастаатыбыт. Манчаары оонньууларыгар 3 оҕобут кытына. Быйыл оскуолабыт 80 сааһын бэлитиэбэ. Онно бөлөмнөнэ сылдыбыт.

Л.С. Дьячковская – „Тупсууна“ дьахталлар Советтара:

– Биһиги үлэлэбиппит быйыл 5 сылын туолар. Онно сотору биэчэр ыһаары сылдыабыт. Республикаҕа дьахталлар күрэхтэригэр кыттан А.З. Заровняева „Уйгулаах Далбар Хотун“ номинацияҕа тиксэн кэллэ.

С.И. Канаева – урбааньуст:

– Нэһилиэниэхэ эмкэ олус наадыйар, элбэх эрэйи көрөр. Ол иһин аптека астыбыт. „Ситим“ маҕаһынна үлэлиэбэ.

О.И. Новгородова – „Кэскил“ балаҕан хаһаайката:

– Республикаҕа кырдыаҕастарга акция ытыллына. Ол чэрчитинэн биһиги 4-дуо буолан, суолбуттар 5-тии тыһыынчаны эрэ төлөөн, Москва, Санкт-Петербург куораттарынан күүлэйдэн кэлибит. Кудуушут ремонга турар кэмизер кулууп үлэтин солбуйду-бут. Бары тэрээһиннэр биһиэхэ ытыллынылар.

Олохтоох мелодистар Михаил Макаров уонна Светлана Новгородова бэйэлэрин компакт-дискэлэрин таһаардылар.

„Кытыл“ (Хамаатта) уонна „Айан“ (Чурапчы, Сылан) триолар шэфтэһэн биригэр үлэлэбиппитэр өр буолла. Бу сырыыга „Айаннар“ – Егор Макаров, Александр Макаров уонна Пантелеймон Винокуров биһиэхэ кэланнар ыллаан-туойан, олус үчүгэй концерт көрдөрөн бардылар. Биһиги да кыргыттарбыт хаалсыбатылар. Светлана Новгородова, Надежда Макарова уонна Антонина Винокурова холбоһо түһэн концерга тэнгэ кытыннылар. Онон олус күүстээх, үчүгэй концерты көрдүбүт. Түмүгэр икки улуус ырыаһыттарга биригэр Хамаатта туһунан ырыаны тардан кэбистилэр. Дохсун ытыс тыаһынан добуһуолланнылар.

**Егор ФЕОФАНОВ,
Хамаатта**

Дьэ кэргэн – олох онкула

ОЛОХТОРО – ЧИҢ, ЫРААДАРА – СЫРДЫК

Алтынньы 19 күнүгэр Туймаада килбэйэр киинигэр „Эпипиэтинэстээх төрөппүттэр“ диэн элбэх оҕолоох дьэ кэргэн күрэхтэһиитэ буолан ааста. Бу күрэх хайыһы үйэ республикаҕа үһүс төгүлүн ытыллар. Бүтүн Саха сириттэн 8 ыал күөн көрүстүлэр. Ол курдук Тааттагтан, Кэбээйттэн, Дьоккуускайтан уонна киин куорат тыаларыттан кытыллылар.

Биһиги улууспугун элбэх оҕону кыра эрдэхтэриттэн иитэн-такайан таһаарыт иллээх-эйлээх Сивцевтар диэн дьэ кэргэттэрэ көмүскэбиппитэр. Матрена Прокопьевна уонна Михаил Игнатьевич алта оҕону иитэн, аал уоту оттуанан, бур-бур буруо таһааран олоһу-буттара номнуо 30-ча сыл буолла. Улахан кыыстары Ирина 1981 с. төрүүх, билигин туспа бэйэтэ үс оҕолоох ыал ийэтэ, Нам улууһун администрациятын кылаабынай бухгалтерта. Улахан уоллара Григорий „Намавтодор“ тэрилтэбэ аҕатын кытта грейдэриһинэн үлэлиир, үлэтигэр сирдэрбэт, түргэн туттуулаах, эйбэс, толору-гас майгылаах уолу бири идэлээхтэрэ сөбүлээннэр „уолбут“ диэнтэн атыннык ааттаабаттар. Орто кыыс Диана быйыл сөбүлүүр идэтин баһылаары НПК-ға үөрэнэ киирдэ, ол курдук кини алын кылаас оҕолорун үөрэтэр учуутал идэтин баһылаахтаах. Ити инники олоһор киниэхэ туһалаах буоларын бигэттик өйдөөн, ийэтин көрө-истэ ула-аппытыттан, кинини ытыктыы-рыттан быһаарымыт буолуон сөп. Дьэ хаһаайката Инга дьыһэ көмө, туттаах киһи, куруук дьыһэ олоһор буолан ийэтигэр дьэ истас үлэтигэр мэлдьи көмөлөһөр, илии-атах буолар. Кыралаан сангарарга, ааһарга, суруйарга үөрэнэр. Кыра эрдэбиттэн ин-бэлиит буолан, ийэлээх аҕата киниэхэ ордук убанан көрөллөр-истэллэр, кыһаллаллар. Кыра уоллара Ариан Нам иккис сүһүөх оскуолатын 5-с кылаа-һын туйгун үөрэнээччитэ. Оскуолаҕа, улуус иһинэн ыты-лар тэрээһиннэргэ өрүү кыттан, миэстэлэһэн дьонун үөрдэр. Муннуларын бүэтэ – Уруйдаа-на быйыл 4 сааһын туолла, эрдэ тылланан бэрт чобуо киһи, дьэ кэргэн ымыы чыычааҕа, туллу-га буолар.

Күрэх икки түһүмэһинэн ытыллыбыта – бэйэни били-иннэри уонна талааны арый-

ыы. Хара маҕнайыттан ба-ры олус бөлөмнөөхтөрө, чач-чы да улуус-улуус чулуула-ра мунньустубуттара харахха бырабыллыбыта. Ол курдук сыанаҕа ырыа-тойук эйэрбитэ, дьон бөҕө тоһуоруспута. Эдэр-кээн баҕайы биллэрээччи оҕо-лор үөрэн-көтөн сэгэйэн, сэргэх соҕустук күрээи саҕалаабытара. Сыана киһи хараҕа хайгыыр-гына ис сүрэхтэн киэргэтиллибитэ дьон-сэргэ сүргэтин көтөхпүтэ, кыттааччылар долгуйууларын намыраптыта. Күрээи үлэ уонна социальная харысхал министр-ствота иллээн-саҕалаан ышпы-та хайҕаллаах суол. Тоһус киһи-лээх дьүүлүүрү сүбэ сыаналы-ра – күрэх үрдүк суолталаабын өссө төгүл чорботор.

Биһиги дьоммут визитка-ларын арчылааһынтан саҕа-лаабыттар. Ол курдук, са-халыы чаладаай ырбаахыны сайбаччы кэппит саха нарын дьахталлара көрөөччүлэр ик-ки ардыларынан хааман дол-гуйдуспуттара. Ол кэнниттэн икки нарын куба кыргыттар, биһиги Наммытын кэрэһэлиир кэрэ-мааны көтөрдөрбүт, үн-күүлээн ходьойбуттара дыкти көстүүнэн буолбута. Чарылхай мелодиспыт суруйбут „Кыыс кэрэ Нам сирэ“ диэн ырыаҕа доһуһуоллатан, бүгүнгү күн буруйдаахтара хомус тыаһын дьүүрүһүтөн икки өтгүттэн оҕо-лорун батыһыннартаан киирэн кэлбиттэрэ.

Эбэрдэ тылы аан маҕнай аҕа баһылык Михаил Игнатьевич өрөөбүт уоһун өһүлэн, хоммут уоһун хоннорон саҕалаабыта. Кини кэнниттэн иллээх ыал ий-этэ Матрена Прокопьевна дьэ-этин-уотун, оҕолорун туһунан дьонго-сэргэбэ ылыннарарыла-ахтык тириэрпитэ. Кинилэр бэй-элэрин билиһиннэрэр бириэмэ-лэригэр экранга слайдаларынан дьэ кэргэн олоһун кэрэһэлиир араас хаартыскалар тиһигин бы-спакка көстө турбуттара. Бу дьэ кэргэнгэ истиг ийэли сыйһан, амарах аҕалы тирэх баара бар дьону үөрпүтэ уонна улаханнык долгуспута.

Биһиги дьоммут онон эрэ мунгурдаммакка көрөөччүлэри кытта ыкса сибээһи ситимнээн, хас биридии ыалдыгы арыыла-ах алаадынан күндүлэбиппитэрэ, кинилэр аҕыс алгыстарын ылан саалама байытарбытара эмиэ бир дьыкти көстүү буолбута. Түмүккэ ыал ийэтэ „Уруй!“ диэбитин көрөөччүлэр „Айхал!

Айхал! Айхал!“ диэн утары эп-пиэттэрэ мустубут дьону дол-гуспуга, кыайыыга дьулууру күүһүрдүбүтэ.

Иккис түһүмэххэ биһиги эрэлбит олус улахан этэ. Тоһо диэтэххэ биһиги дьоммут саха-лыы тыыннаахтара, түмсүүлээх-тик тэрииммиттэрэ өтө көстөрө. Түһүмэби Михаил Игнатьевич А. Варламова „Аҕам алааһа“ диэн ырыатынан саҕалаабыта, бу ыалга аҕа оруола улаханын өссө төгүл бигэрэспитэ. Улахан уоллара Григорий айылҕа кэрэ көстүүтүгэр кууустаран туран хотуур сытыылаан Сахабыт си-рин самаан сайынын санаптыта. Хотуур тыаһа чаччы да алаас ахтылһанын күөдүһүтүтэ. Дьэ, ол кэнниттэн, орто кыыс саха ки-эн туттар тойугун лынгынааччы, кылыһахтаах куолаһынан туй-бутун көрөөччүлэр да, дьүүлүүр сүбэ да дууһаларынан ылынан талбааран олоһон истибиттэрэ, сүрэхтэрин-быардарын нарын ийэни кууспуга. Тойук – ыра-хан жанр буолар. Хас биридии киһи ону кыһан өйдөөбөт. Ону оҕо дириң ийиһилээхтик ылы-ыра, ону аһан дьонго таба ти-эрдэрэ олус хайҕаллаах.

Ити курдук конкурс түһ-мэхтэрэ олус күүрүүлээхтик, дьаныардаахтык барыттар. Дьүүлүүр сүбэ кыайылааһы быһаарыар дылы саха эстрада-тын чабылхай сулустара: Па-ша Кофе, Варя Максима, Ай-гылаан ийэ күнүнэн бэйэлэрин эбэрдэлэрин тириэрдипиттэрэ.

Күрэхтэһи түмүгүнэн са-халыы тыыннаах, амарах са-наалаах бири дойдулаахтар-быт Сивцевтар дьэ кэргэттэрэ кыайыы өрөгөйүн ситиспит-тэрэ, супер-приз холодильник хаһаайыннарынан буолбуттара. Ону таһынан хаһаайыстыбаҕа сыйһаннаах үс сертификатынан, көмүс киэргэллэринэн наһараадалаабыттар. Түмүккэ Сивцевтар бары көмөлөспүт бар дьонноругар барҕа махталларын тиэрдэллэр. „Ойуурдаах куобах охтубат...“ диэн бу манньы этэн эрдэхтэрэ. Түгэнинэн туһанан биһиги эмиэ ытыктыыр дьом-мутугар өссө төгүл ситиһиллэри, дьолу-соргуну, иллээх-эйэлэ-эх олоһу баһарабыт. Нам улу-һун чийэтин көмүскээн, кыайыы үктэллээх кэлбиккитинэн кизн туттабыт.

**И. ИВАНОВ – СИЭН БОЛДЬУ,
РФ Журналистарын союһун
чилиэнэ**

Быраапкын билиэн –
көмүскэллээх буолуон

АЛЕКСЕЙ ЕФИМОВ: „КИҢИ БЫРААБА ХАҢАН ДА КҮӨМЧҮЛЭНИЭ СҮОХТААХ...“

Ааспыт нэдиэлэбэ биһиги улууспугар СР Киһи быраа-быгар боломуочунай Алексей Михайлович Ефимов аппара-тын үлэһитэрин кытта үлэтин хайысхатынан таһа сырытта.

Күн бастакы анарыгар Алек-сей Михайлович „Нам улууһа“ МТ баһылыга А.П. Атласовы уонна кини солбуйааччылары А.Я. Яковлевы, С.С. Матвеевы, Л.И. Шарапованы, П.Р. Михай-ловы уонна дьаһалта үлэһит-тэрин кытта көрүстэ. Ол кэн-ниттэн улуус прокурора Д.В. Прокопьевы уонна улуустаағы ИДьУО начальнигы э.т. М.М. Кокаревы уонна П.И. Васильевы кытта быстах кэмгэ тутулуубут гражданнар сытар изоляторда-рын (ИВС) ис туругун, техниче-скэй хааччылыгытын көрдүлэр-иһиттилэр. Камералары кэрийэ сылдьан хаайылла сытааччыла-ры көрсөн кэспэттилэр, тутулу-буттары регистрациллар уонна медицинскай көрүүнү барыыла-рын бэлэтиир сурунааллары бэ-рэбиэркэлээтилэр. Бу сылдыһы түмүгүнэн акт толорулуна.

Ити кэнниттэн ис дьыала от-делын салайааччыларын кытта көрсөн бэрэдэги араҥаччылаа-һынҕа, гражданнар быраапта-рын көмүскээһингэ отделыгар үлэтин-хамнаһын туһунан бил-сестилэр, араас хайысхалаах ыйытылары, үлэбэ көмөлөх сүбэни-аманы биэрдиэр. „От-дел үлэһиттэрэ граждандар бырааптарын күөмчүлээһинин таһаарбаттар, сокуон ирдэбил-лэрин тутуһаллар эбит“, – диэн түмүктээһини онордулар.

Күн иккис анарыгар улуус дьаһалтатын актовай саалагы-гар улуус олохтоохторун, дьа-һалта отделларын, управлени-еларын үлэһиттэрин кытта көр-сүһүү буолла. Нэһилиэниһэбэ киһи быраабыгар боломуочунай кэлэрин туһунан төһө эмэ иһи-тиннэри барытын үрдүнэн, киһи бэркиһин иһин, дьон ко-ллитэ аҕыйах буолан биэрдэ. Бу көрсүһүүгэ А.М. Ефимов Киһи быраабын көмүскүүр институт СР хаһан тэриллибитин, туох үлэни ытыллытын, кини сүүн анала, соруга тугун туһунан би-лиһиннэрдэ, араас ыйытыларга эппиэттээтэ.

Ол кэнниттэн улуус баһылы-гын кабинетыгар улуус олохто-охторун тустаах боппуруостары-нан көрүстэ. Хас биридиилэригэр бырааптара күөмчөлэммитин, күөмчүлэммэтэрин быһаарыста, туруорсар боппуруостарын хай-дах гынан, киминэн быһаар-тарахтарын сөбүн туһунан сүбэлээн-амалаан, ыйан-кэрдэн биэрдэ, сорохторун хонтуруол-га ылла.

Алексей Михайлович улуус, нэһиликтэр дьаһалталара, тэ-риэлтэлэр салайааччылары, спе-циалистара граждандар быра-аптарын мэкитиэлиир сокуоннары тутуһууну өрүү болломто киһи-нэр тутталларыгар, граждандар сайабылыанналарыгар, туруор-сууларыгар эппиэттээһини соку-он ирдиир болдоһун аһарбакка сөптөөхтүк биэрэн иһэллэригэр сүбэлээтэ.

**Иннокентий Иннокентьевич
ИВАНОВ, Нам улууһугар Киһи
быраабыгар боломуочунай
общественнай бэрэстэһиттэ**

Киһи – киһиэхэ

Улууспут хаһыатын нөнгүө киэн туттар, эдэрдэргэ да, аҕа да дьонго сүбэ-ама буолар, Үөдэй нэһилиэгин ыраас, сыыдам, кы- айыгас-хотугас туттуулаах, дьонно убаастанар биэс оҕо кун-күбэй ийэтэ, уон үс сиэн эбэтэ Хабарова Елена Ионовна, кэргэнэ аҕа баһылык Яков Константинович диэн кэргэнниилэри дьон-сэргэ билиитигэр, кылгастык да буоллар, кэпсээн аһарым сыһа буолбата буолуо.

Елена Ионовна быйыл балаҕан ыйын 24 күнүгэр 75 сааһын томточчу туола, Яков Константиновичтын бииргэ олонорон 46-с сылларыгар үктэннилэр. Сааһырдаллар да, быар куустан баран олобокко, саха ыалын сизэринэн, биер сүбэнэн, сүөһү ииттэн, сыппай сизэллээҕи тутан, оҕолоругар, сиэннэригэр күүскөмө буолаллар.

Уонча сүөһү отомана, сайынгы өгүрүк куйааска өрөөбөккө, күн былдыаһытыгар буһуухаты, кыһын иһирдьэ-таһырдыа хотонго үлэ – сааһырбыт дьонго сыанан аҕабата чакчы. Үлэбэ

25 сылы быһа сыанаттан түспэккэ хорга кыттан, иккиэн да ырыаһыт буоланнар, нэһилиэк үгүс ситиһилэригэр сыраларын биэрэр дьонтон биридэстэрэ буолаллар. Күрэхтэһии кэмигэр

диэн «Педагогической үлэ, Нам улуунун бочуоттаах гражданина» буолбута буолар. Бу күн-күбэй ийэ үрдүк ситиһиэтэ, үөрүүтэ. Елена Ионовнаны олус сөвөбүн, быыс буоллар эрэ киһэ өттүгэр араас чаппараах тигэн, туостан тууйас онорон, быысаппанан, баайынан дьарыктанар.

Биһиги Иэлэбит Нам улуунун педучилищетын бүтэрээт 4 сыл учууталынан, онтон өр кэмгэ детсадка заведующайынан (уопсайа 26 сыл) үлэлээбитэ. Нэһилиэккэ депутаттаан билгин да кырдыабаастартан махталларын ылар. Былырын отоннуу сылдьан 75 саастаах ийэ сайылык-дьэтиин маһын суора тура-рын сөвөн бэйэм сиэннэрбэр көрдөрбүтүм, үгүс дьон эмиз сөхпүтүгэрэ. Үөдэй нэһилиэгэр сааскы уу сүрдээх улахан алдыагылаах муунунан үгүс тутууну солоон барда. Биһиги алта кыра оҕолоох дьиз кэргэн төһө да хомуннарбыт барытын тугу да ордорбокко, анардас дьиз эрэ хоройон, туга барыта ыһыллан хаалла. Бу айдаанна ханна да кыра оҕолору баттарар сирэ суох

ХОЛОБУР БУОЛАР ДЬИЭ КЭРГЭН

буоллун, булка, отонго иккиэн сүбэнэн саппай уопса сылдьан, кимтэн да көмөлтө көрдөөбөккө бүтэрбиттэрэ-онорбуттара эрэ баар. Аҕа баһылык Яков Константинович хоту дойдуга тыйыс айылҕатыттан төрүттээх буолан, сүрдээх тулуурдаах үлэһит, кэлиэбиттэн совхоз араас үлэтигэр ситиһиллээхтик үлэлээн, үгүс кылаатын Үөдэй нэһилиэгэр укпут киһинэн биллэр. Айылҕа оҕото буоларын быһытынан, дойдугун харыстаан, сааһын тухары, пенсияҕа тахсыар диэри, Нам улуунун Үөдэй нэһилиэгин леснигынан таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Елена Ионовна матроскайы үгүс күүлээн тэйтэбитэ билигин даҕаны харахпытыгар көстөн ааһар. Яков Константинович талааннаах уруһуйдүт эбит, хас да үлэтин көрбүтүм. Дьизэригэр сылдьан ыскаап толору сүрдээх элбэх, киһи ааҕан сиппэт грамоталара, хайҕаллара бааллар. Елена Ионовна Ил Түмэн, Правительство Махтал суруктары, 2006 с. «Почетный знак Всероссийской организации ветеранов войны и труда РФ» бэлиэни, 2001 с. «Почет активистов женского движения» ылбыт. 2010 сыллаахха Нам улуунун бастың дьиз кэргэннэрин кинигэтигэр киирбиттэрэ. Саамай биһиги киэн туттарбыт

олордохпутуна Яков Константинович, Елена Ионовна сайылык дьизэлэрин уларсан, оҕолорбун туора дьон оҕото диэбэккэ, тэңнэ аһатан, нус-хас сылаастык араҕаччылаан, өтөхпүтүгэр уу аасытын кэннэ этэнгэ киир-биппит. Манна өссө сайылык кырдыаҕас дыоно Елена Ионовна дьуөгэтэ Посельская Евдокия Гаврильевна сиэннэрбэр көмөлөспүтэ умнуллубат бастың быһыы буолар. Үөдэй нэһилиэгэ итинник үтүө дьоннордоох буолан ыарахаттары биер сүбэнэн аһардан, эйэ дэмнээхтик оло-робут.

Мария ДМИТРИЕВА,
Үөдэй олохтооҕо

Үөрэх зйгэтигэр

Бастагы үөрэх чизппэрэ тахсара аҕыйах хонук хаалла. Хатың Арыы нэһилиэгэр үлэ-хамнас хайдах баран иһэрин туһунан биллестим.

И.Е. Винокуров аатынан Хатың Арыы орто оскуолатын иитэр үлэбэ директоры солбу-йааччы В.И. Максимова:

- Билигин оскуолаҕа уопсайа 273 оҕо үөрэнэр, 19 кылаас комплега баар. Саҕа тэриллибит «Ылдыаа ыччаттара» общественной тэрээһингэ уопсайа 35 оҕо баар. Эбии 14 саастарын туолбут оҕолор киирдилэр. Оскуолаҕа «День ин-спектора ГАИ», правовой месяч-ник буола турар.

Оскуолаҕа ийэлэр күннэринэн «Олонхо» ассоциациятыттан Лукина С.Н. кэлэн улахан кылаас кырдыгытыгар «Саха кыһын сизэрэ-майгыта» диэн темаҕа беседа ыытта. Оскуолаҕа ыраахтан сылдьар оҕолор интернакка олоролор. Старшай баспытаа-талынан Г.Н. Слепцова үлэлиир. Интернакка 50 оҕо олодор.

Затоннаагы ситэтэ суох орто оскуола, педагог-психолог Е.С. Софронова:

- Оскуолаҕа билигин 50 оҕо үөрэнэр, 9 кылаас комплега баар. Начальной кылааска икки, ИЗО-черчение, обществознание, уопсайа саҕа түөрт учуутал кэллэ. Кырдыаастар, ийэлэр күннэрин бэлиэтээтибит.

Хатың Арыы орто оскуолатын директора, эдэр салайааччы В.М. Сивцева ман-нык кэспир:

- Искусство оскуолатыгар 60 оҕо сылдьар, 5 педагог үлэлиир, хореография, художественнай уонна баян кылааһа баар. Маны таһынан үгүкү уонна уруһуй төлөбүрдээх куруһуоктара үлэ-лииллэр. «Кэрэ эйгэбэ» диэн радиопередача тахсыта ыйга

биридэ салҕаны, инники былан элбэх, олонтон биридэстэрэ республикатааҕы «Музыка для всех» проегын Хатың Арыы орто оскуолатын кытта бииргэ үлэни салгыы ыытарга бэлэмнэр.

Аппааны иккис нүөмэрдээх «Сандаара» оҕо сайдар киһини сэбиэдиссэйэ А.С. Оконеши-кова:

- Детсадка уопсайа 75 оҕо сылдьар, 16 педагог үлэлиир. Детсад улахан болғомтону оҕо тыла сайдырыгар уулар. Быйыл детсад ситиһиэтэ олус элбэх, олонтон саамай киэн тутталлара «Росточек - мир детства» бүтүн

ытыллыбыт шашкаҕа, «Сонор» оонньууга атрибуттары көрүүгэ 2 миэстэни Евстафьевтар дьиз кэргэннэрэ, улуустаагы физ-культурнай атрибуттары көрүүгэ 1 миэстэни М.П. Кривошапкина ылбыттар.

Граф Бизэргин «Ромашка» оҕо саада, сэбиэдиссэй Л.М. Дор-орова:

- Детсадка 35 оҕо сылдьар, 5 педагог үлэлиир. Орто группаларга «Кукольная театрга» 1 миэстэни, «Сонор» атрибуттарын онорууга 2 миэстэни ылбыттар. Детсад художественнай-эстетическэй, экологической хайыс-ханан диригиник үлэлиир.

Лицей ди-ректоры сол-бу й а а ч ч ы

О.В. Бочирова маннык кэспир:

- Билигин лицейга 315 оҕо үөрэнэр, 12 группа, 9 идэ баар. 9-с кылаас кэнниттэн 11 группа, 11-с кылаас кэнниттэн 2 группа үлэлииллэр. 33 тулааһа оҕо баар. Үөрэнээччилэр 30 улуустан, 4 куораттан (Дьокуускай, Покровская, Бүлүү, Олүөхүмэ) кэлэн үөрэнэ сылдьаллар. 24 маастар, 17 преподаватель, уопсайа 100 үлэһиттээхпит. 2012-2013 үөрэх дьылгыгар 107 оҕо, уопсайа 5 группа выпусктанна. Олонтон 82 идэлэринэн үлэ булдулар, 15 оҕо салгыы үөрэхкэ киирдэ, 10 армияҕа барда. Быйылгы үөрэх дьылгыгар 4 группа выпусктанна. Саҕа 150 оҕо наборданна, саамай элбэх оҕо Нам улуунуттан - 40%, Дьокуускай куораттан - 8,13%, Уус-Алдантан - 10% уода. Уопсайа 26 улуустан бааллар.

Бу күһүн буолбут професси-ональной үөрэхтээһин үлэһиттэ-рин мунһаҕар «Защита иннова-ционных проектов» диэн күрэххэ кыттан 2 миэстэ буолбуттар. Уонна 50 тыһ. солк. сертификат туппуттар.

Н.Д. СИВЦЕВА,
Аппааны сэл.

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ

ААҔААЧЧЫ, ДОРООБО!

Бу тахсыттан саҕалаан мин рубрикам сэрэдэ ахсын бэчээттэниэбэ. Ити нэдиэлэ сонуннарын толору биэрэр инниттэн тугулуқтаах уонна хаһыат тахсар бэрээдэгэр сеп түбэһэр.

Бөнидизниэһиккэ, планерка кэнниттэн, Нам улуунун соци-альной-экономической сайды-гытын программатын бырайы-агын көрдүбүт. Хас биридди салаанан ырытан баран кэлэр нэдиэлэбэ ми-нистерстволарынан сөбүлөһиннэриигэ ытыһахтаахпыт.

Ити күн Модут нэһилиэгэр үлэни билсигэ сырыт-тым. Нэһилиэнньэни кытта көрсүһүү-гэ 70-ча киһи кэлэн, кэпсэтиигэ ин-ники былааннары билиһиннэрдибит, дьон туруор-сууларын иһиттибит.

Оптуорунньукка, алтын-ны 29 күнүгэр, нэһилиэгтэр баһылыктарын кытта произ-водственной планеркаҕа про-граммалар туолууларын, кэлэр сылга эбииллэри, уларытыыла-ры быһаарыстыбыт. Ити күн Президент бюджеткэ анал эти-итин Правительство дьэитигэр дүүлүлэһиигэ кытыһыныллым.

Бу анал этиини телевидение, бэ-чээт нөнгүө киэн иһитиннэриигэ таһаарыттарын билсиэххит.

Сэрэдэбэ улуус Мунһаҕар дьаһалта саҕа структуратын көрүү ааста, уопсайа 24 штат-най единица иһинэн дьаһалта структуратын быыбар инни-нээҕи программам быһыытынан уларытан онорбуттун депу-таттар өйөөтүлэр. Икки сүрүн управление: экономика уонна са-лайы. Экономика управление-тын иһинэн араас федеральной, республиканской программала-рынан үлэни тэрийиигэ туспа отдел баар буолар. Салайы өт-түгэр хонтуроол бөлөҕө тахсы-быт быһаарылар, дьаһаллар туолууларын көрүөбэ-истиэбэ.

Ити күн баайы-дуолу көрөр межведомственной комиссияҕа отчуоттаатыбыт, ол түмүгүнэн Правительство председа-

телинен бигэргэнэр боротокуол оноһуллуохтаах. Биһиги «Нам-коммунтепложнерго» ААО кассо-вай атыһыытын сабарга кредит туруорсуубут сүрүн боппуруо-хунан киирэр. Иккиһинэн, Нам-Түбэ автотрассаны республика балаансагыгар биэри, сотору, Правительство уурааҕа таҕыста-рына, бэйэбит бюджетпыт орос-куота аччыаҕа.

Чэппиэргэ спорт министрин 1 солбу-йааччы Георгий Ба-лакшин кэлэ сырытта. Кинини кытта ТХМ, атын министерство-лар бэрэстэбиитлэрэ кэлэн эһиһлиги VI спортивной оонньуу-ларга ыалдыттары олохсутуу, аһаты боппуруостарын чоп-чуластыбыт. Объекта-ры көрүү-истиити түмү-гэр аҕыйах претензия этилиннэ, онон кэлэр нэдиэлэбэ спортсменнары, культурнай программа кыттылыахтарына ханна, хайдах олордорбутун чуолкайдан эппиэт биэриэх-тээхпит.

Эмиэ ити күн ТХНЧИ бэ-рэстэбиитлэрэ кэлэн урукку изэстэри-күүстэри, инникитин бииргэ үлэлэһиини тула кэпсэ-тии ытыһылына.

Бээгинсээбэ предпринима-тельство дьыалатыгар министр Екатерина Кормилицына тах-сан, улууска туризмы сайын-нарыга, предпринимателлэри өйөөһүнгэ кэпсэти барда.

Ити күн государственной ба-һаарынай сулууспа салайаач-чыта Николай Николаевы кытта көрсөн 3 баһаарынай деполары (1 Хомустаах, Үөдэй, Хамаҕатта нэһилиэгтэрэ) республика көрүүтүгэр-истиитигэр биэри туһунан кэпсэтин. Бу эмиэ бэй-эбит бюджетпытыгар балаҕа кэмчилээһини таһаарыаҕа. Сал-гыы добровольнай баһаарынай дружиналар боппуруостарыгар сыһыаннаах мунһааха кыты-ным. Кэлэр сылтан субсидиялар көрүллүөхтээхтэр, биһиэхэ 9 ВДПО баар, кинилэргэ быһааччы сыһыаннаах, үлэлэригэр дьонун стимул буолуоҕа.

Александр АТЛАСОВ

Комсомол тэриллибитэ 95 сылыгар

ЭДЭР СААҔЫ АХТЫҔА

Ленинскэй Комсомол 95 саа-һын быйыл дойдуга үрдүнэн киэн-ник бэлиэтээтиллэр. Алтынны 29 күнүгэр, Комсомол төрөөбүт күнүгэр, Хамаҕатта нэһилиэгин урукку комсомольскай үлэһит-тэрэ уонна активистара бэйэлэ-рин «Кэскил» балаҕаннарыгар түмүстүлэр. Бастан туран Комсомол уонна партия ветера-на, улуус бочуоттаах граждани-на Г.И. Кривошапкин бэртээхэй дакылааты онордо. Дакылааты манна кэлбит Комсомол вете-раннара «Эй, чэй эрэ, хорсундук үлэлээ» диэн тылардаах гимн буолбут ырыаны сүһүөхтэригэр туран өрө күүрүүлээхтик ыл-лаан ситэрэн биэрдилэр. Ол кэнниттэн урукку төлөннөөх комсомолецтар эдэр саастарын санаан, бэйэлэрин ахтылары онордулар. Ол курдук Хамаҕа-таҕа 1967-70 сс., онтон Үөдэйгэ 1970-73 сс. Комсомол секретарынан үлэлээбит К.С. Гуляева, 1965-66 сс. Намнаагы райкомол аппаратагыр, кэлин 1965-67 сс. «М. Аммосов» совхозка секре-тардаабыт Н.Д. Данилов, «Ком-сомольскэй» совхозка үлэлээбит

агроном Е.К. Бурнашев, ыччат ферматын 1971-94 сс. настав-ник-ьяанныксыта У.Ф. Вино-куров, Чурапчытаагы Комсо-мол райкомун 2 секретара Е.М. Феофанов уонна ыччаттар на-ставниктара, спорт ветерана Е.Р. Леонтьев бааллар. Н.В. Индеева, Г.И. Кривошапкин Комсомол туһунан хобооннору аахтылар. Комсомол сааһы саната 15 ый-ытыктаах викторина оонньоно. Онуоха кыайылыаабынан Е.Р. Леонтьев буолла. Түмүгэр манҕайан эрэр баттахтаах ком-сомоллар факел тутуурдаах Нам улуунугар манҕайы комсо-мольскэй тэрилтэни олохтообут, чекист Т.Н. Охлопков – Соттой памятниктар хаамсан тийдиилэр. Киһилэргэ Саха-французскай лицей оҕолоро холбостулар. Па-мятникка төлөннөөх сүрэхтэр, Хамаҕатта нэһилиэгин Ытык дьонноро Н.Д. Захаров уонна Е.Р. Леонтьев тыл этилэр. Комсомол 95 сааһын бэлиэтээһин Соттой памятниктар гирлянда уурууту-нан түмүктэннэ.

Е. ФЕОФАНОВ, Хамаҕатта

Волонтерское движение

С целью создания условий для вовлечения подростков в добровольческое движение у нас стартовал проект волонтерского движения «Дети добра». Проект начался с «Осенней недели добра».

Неделя была очень насыщенной, плодотворной и интересной. 50 самых активных и жизне-радостных ребят с трёх школ (НСОШ №1, НСОШ №2 и НУТ)

ЗОВИТЕ НАС
«ДЕТИ ДОБРА»

собрались для общего дела.

22 октября состоялся день рождения добровольческого отряда. Открытие началось с Динамичной визитки, танцев и пения. В открытии волонтерского движения принял участие Ксенофонтов Иннокентий Петрович, специалист Центра по работе с волонтерами Республики Саха (Якутия). Потанцовала Ольга Ивановна всем ребятам от имени улусного управления образования и детского центра «Туелбэ» вручила личные книжки волонтера.

В рамках «Осенней недели добра» 23 октября в ДЦ «Туелбэ» прошла встреча волонтеров с детьми с ограниченными возможностями здоровья. Целью встречи являлась совместная работа детей инвалидов и волонтеров, обмен опытом, интересами, навыками общения. Волонтеры разделили детей на три

группы, первая группа детей вместе с волонтерами совместно создавали свой мультфильм с помощью пластилина, вторая группа с помощью тряпичных кукол, а третья группа творила чудеса с кистью и красками. В ходе мастер-классов ребята вместе отсняли придуманный сюжет «Дружба побеждает всегда». Проект будет работать в течение года, следующая встреча состоится в декабре в 1 Хомустахском наслеге.

24 октября отряд добровольцев «Дети добра» оказали помощь новому детскому саду №11 «Кунчээн», который собирается открыть свои двери будущим маленьким воспитанникам. Волонтеры помогли разгрузить мебель для садика, установили шефство над детским садом, также волонтерами были вручены домашние цветы для озеленения здания.

Четвёртый день, то есть 25 октября, мы посвятили Музею Землепользования им. И.С. Шарапова с. Никольцы. В музее идет ремонт и наша помощь оказалась кстати, мы помогли в работе с обшивкой здания. А также с сотрудниками музея установлено соглашение о дальнейшей ра-

боте, и наметили план о летнем лагере.

26 октября день ЗОЖ – акция «Мы против сигарет». Добровольцы прошли от площади Аммосова до площади Ленина с факельным шествием с лозунгами и речёвками «Мы против сигарет», «Дети выбирают здоровый образ жизни». В шествии приняли участие дети и взрослые общества здорового образа жизни. От числа всех участников этой акции хотелось бы сказать, что всем очень понравилось подавать пример здорового образа жизни и вообще участвовать в таком полезном мероприятии.

Следующий день – День пожилых людей. Мы отправились в балаган Общества пожилых людей, провели влажную уборку и очистили двор от снега. Волонтерам было совсем не в тягость прийти и помочь.

31 октября состоится торже-

ственное закрытие недели добра.

Наша работа на этом не заканчивается, у нас впереди ещё встречи с интересными людьми, акции и прочие увлекательные, познавательные мероприятия. За это время мы все очень сдружились, наши общий язык и надемся, что нас ждут такие же насыщенные, яркие и добрые дела.

ТЕПЕРЬ В НАМСКОМ УЛУСЕ ЕСТЬ ВОЛОНТЕРСКОЕ ДВИЖЕНИЕ, ГОТОВОЕ ВСЕГДА ПРИЙТИ К ВАМ НА ПОМОЩЬ! ЗОВИТЕ НАС «ДЕТИ ДОБРА». Вы всегда можете нас позвать, позвонив на номер нашего организатора волонтерского движения Герасимовой Маргариты Семёновны : +79142391975

Галя ЛИ,

ученица 11б класса

«НСОШ №2», специальный корреспондент улусного совета детских организаций «Чолбон».

Ветераннар
сэбиэттэригэр

Намнаагы ветераннар Советтара (Н.Н. Баишев) тэрийитинэн чөлчөтүлээх акциянан туһанан ветераннар 12 киһилээх бөлөхтөрө (салайааччы М.И. Свинобоев) Москванан, Ржевьянан биэс күн устата көрөн-истэн эргийэн кэллбит. Биһиги испитигэр оройуонна үлэлэринэн-хамнастарынан биллибит тыыл ветераннара В.Н. Макаров, А.Е. Захаров уонна сэрии сылын оҕолоро, үлэ ветераннара М.И. Свинобоев, Е.Р. Леонтьев, М.П.

тыыр, киэн туттар эбиттэр. Онтон биһиги сүрдээгин үөрдүбүт. И.В. Сталин бу дыяэзэ 3-4/08-41 с. олонор балаһыанньаны билсбит, генераллары-маршаллары приемнаабыт. Ржев куораттан Москваҕа быһа бардахха 150 эрэ километр эбит. Советскай армия Аҕа дойду сэриитин кэмигэр Ржевтаагы туһайыыга 1,3 мөлүйүүн, маршал В. Куликов сабаҕалааһынынан 2 мөлүйүүнэн ордук, киһини сүтэрбит. Ол иһигэр биһиги Наммыт оройуонуттан 79 хорсун уолаттарбыт охтубуттар. Саха республикатын правительствота биир дойдулаахпыт М.Р. Пегухов

биллиилээх бастын тракториһа М.С. Шарапов аҕатын С.Н. Шарапов угуофун тэлгэһиттэн ылан ыһпыт көмүс буорун сыһым курдук тутан-хабан, албаан эмиэ кутта.

Ржевкэ биһигини кытары бэйэбит Наммыт оҕолоро (салайааччы И.Д. Григорьева) Анапаттан сыһыанан кэлэн иһэн сырыттылар. Оҕолор сүрдээх бэрээдэктээх, культуралаах эбиттэр: кырдыаастары өйүү-убуу, көмөлөнө сырыттылар. Ржев куорат биер оскуолатыгар оҕолорбут сүрдээх үчүгэй концерт көрдөрдүлэр, ону олохтоохтор дохсун ытыс тыаһынан

Доруубуйа баар – күндү баай

МАХТАНАР,
СҮГҮРҮЙЭР ДЬОММУТ

Быйыл хаста да улаханник ыарыйдым. Таблетка көмөлөспөт буолан хаалар, ыарыы тохтообот, өссө өрө барар курдук. Оччобуна „Скорайы“ ынырабын. Ардыгар хойуутуур, сорофөр „Бэйэбит бырааскытын ыныры“ – дэһэллэр. Иэрэн-сааран буола түһэбит. Сарсыарданааҕа тийэрбитин күүтэргэ тийэбит. Син өйөһөн-байаһан этэнгэ буолабыт. Сытан эмтэнэр икки балыһаалаахпыт – 1 Хомустаахха уонна Намна терапевтической отделениеҕа. Балдыааччы үксэ бэрт, миэстэҕэ тиксибэккин. Балаһан ыйын 2 күнүгэр кылаабынай быраас солбуйааччыта Ньургуйаана Витальевнага эрийдим: „1 Хомустаахха бар“, – диэбитин, аккаастаатым „Тымныы дыяэзэ баран, ыарыым бэргиз“ диэн. Миэстэ суох буолан, дыяэбэр сыгтым. „Скорай“ быраастара (Попова, Григорьев) кэлэн эмтэтиллэр. Ол да буоллар ыарыым намыраабат, өссө өрө барарга дылы тынар. Ити курдук муннанан, үтүөрэр баһаттан, Хомустаахпар бардым. Палатаҕа үлээннээхтэрим Соловьев Пётр Егорович, Сивцев Николай Иванович эмтэнэ сыталлар эбит: „Сылааһы балаһан ыйын 2 күнүгэр холбоотулар, тонгон, ититэр прибору туһаннабыт“, – дэһэллэр. Оҕо тэрилтэлэригэр, балыһааларга сылааһы балаһан ыйын маннайгы күнүттэн биэрэр туох моһуоктаах эбитэй? Дьону тонгорор-хатарар кедьүүһэ суоҕа биллэр. Дьаһаннаахха барыта бириэмэтигэр кыаллар, ону эрдэттэн эрдэ ылсыахха эрэ наада. Инньэ гынан балыһааҕа Хомустаахха баарбын. Урут манна хаста да сытан эмтэммитим. Балыһаа дыяэзэ быйыл оҕоһуллубут. Күндөөрөн, ыраас, сырдык. Киһи кута-сүрө тохтуур. Үчүгэй буолбут. Улуус кылаабынай бырааһа Л.А. Слепцов кыһамньыта баара кестөр, көрөр тухары барыта үчүгэй, уурбут-туппук курдук ис кирибэх. Бырааһынан өр сылларга үлэлээбит уопуттаах, ыалдыааччы махтанар киһитэ, В.В. Винокуров үлэлиир. Барыытын көрөр, чинчийэр, анализтыыр, онтон эмтиллэр. Манна 3 эрэ хоннум. Тоҕо эрэ хирургической отделениеҕа көһөрдүлэр. Отделение сэбиэдиссэйэ И.К. Семенов уопускаҕа эбит, В.Я. Сивцев көрөр-истэр, эмтиир, сүбэлиир. Хонооппун кытта чэбди-дирдэр кабинекка сыгыаран икки суукка аһапкаа, дөрүн-дөрүн оргуйбут уу иһэрдэллэр, сыгыардылар. Укуол биэрэллэр, системаһы туһаннарар дьон эбиттэр. Күнүс биер чаастан, киэһэ 10 чаас 18 мүнүүтэҕэ тилийэ биэрдилэр. Балыһаабар төннөн өссө уонча күн эмтэнним, санаабыр, үчүгэйдик, ситэри-хотору эмтэтиллэр. Сааһым тухары син балай эмэ эмтэммитим буолуо да, ыалдыааччыга ээл-дээл сыһаннаһар эмп үлэһитин көрбөтөбүм. Дьон туһугар туох кыалларын барытын онороллор. Барыһаахха мэлдьи сылаас, истин сыһанан, эйбээс мичээр эн тулаҕар баар. Эйигин күүтэр, мичилийэр үөрэр эмп үлэһиттэрэ өрүү биһиги эрэллээх аргыстарбыт, доҕотторбут. Хаһан баһарар медицинскэй персонал уйаҕас, аһыныгас санаалаах, амарах дьон. Балдыааччылар кинилэр эйбээс, истин сыһаннарыттан үөрэбит, ыарыыбыт намырыыр, сотору үтүөрөн тахсар санаабыт бөвөргүүр, чугаһыыр. Операция буолар күнүгэр хирург-быраастар И.К. Семенов, В.Я. Сивцев санаабытыгар дьиппиэнник тутталлар, тыһыһыбыт курдук кестөллөр. Буолумуна, операция – олус эһиэти-нээстээх, киһи олоҕо киэн тыһыннаах буолуута быһаарыллар. Итиэнэн боччумнаахтык туттан бэйэбин өйдүүн-санааһынан бэлэмнигин, туох баар дьобургутун, билигин ууран үлэһитин, сыһа-халты туттуу кэнүлэммит, медресралар Н.А. Неустроева, Р.Г. Сокольниковы барытын эрдэттэн бэлэмнииллэр, онороллор, түбүгүрүллэр. Биһиги, ыалдыааччылар, итини барытын билэ-көрө сылдыабыт, ордук-хоһу ыйыталаһы суох буоларыгар кыһаллабыт. Палатабытыгар ылычпы сылдыабыт, туһаннаах медресралар биһигини эмтииллэр, сүбэлииллэр, туохха наадыарытын барытын толороллор.

Эмп үлэһиттэрэ дьонго, ыалдыааччыга үчүгэйи эрэ онороллор, атыны сатаабаттар, онохо дьулуурдара суох, мэлдьи суох. Эмп үлэһиттэрэ үтүөнү онорорго айылҕаттан айыллыбыт дьон. Онук эрэ буолан үлэлэригэр кыһамньылаахтар, хас биридди ыарыһах үтүөрөн тахсыта – кинилэр дьоллоро, үөрүүлэрэ. Дьэ, ити иһин биһигини эмтиир, көрөр-харайар саамай чугас дьоммутугар – ме-диктэргэ махтанабыт, сүгүрүйэбит.

Г.И. КРИВОШАПКИН,

РФ журналистары союһун чилиэнэ,
Нам улдуһун бочуоттаах гражданина.

ВETERАННАР ТУР-ПОХОДТАРА

Турантаева, Е.Д. Олесова-Сивцева кэргэнинэн Петр Петровичты, Л.И. Тоскина, Т.А. Гурьева, Л.П. Черноградская, Е.Е. Захарова бааллар. Москваҕа биһигини пос-предствоҕа үлэлиир биер дойдулаахпыт О.С. Быкова (Сергей Ли-Фу кыһа) көрсөн, арыаллаан үчүгэй баһайтык илдэ сырытта. Алтынны 16 күнүгэр Ржев куоракка глава солбуйааччыта арыаллаан ыныктаах Аҕа дойду сэриитин өйдөөбүнүк миэстэлэрин көрдөртөөтө, ол иһигэр „Сталин дыятин“. Олохтоохтор И.В. Сталины олус ытык-

уонна инженер-строитель Н.Н. Петров тэрээһинэринэн Улуу сэриигэ кыттыбыт воинарга анаан бэртээхэй мемориал-памятныгы туттарбыт, онорторбут. Манна группабыт салайааччыта М. Свинобоев уонна мин хаануруу аймактарбыт (таайым М.Е. Иванов) ааттара-суоллара үйэ-саас тухары суруллубуттарын долгуйа көрдүбүт уонна тууһа-ска толору кутуллубут Энсиэли хочотун буорун бары сизтиһинээн памятник тула куттубут, тыл эттибит.

Мань таһынан Егор Леонтьев биер дойдулааҕа, оройуон

көрүстүлэр.

Мань таһынан ветераннар Москва куорат бары кэрэ-бэлэ историческай миэстэлэрин доһуйуохтарыгар дылы түөрт күн устата көрөн-истэн, ийэ дойдуларынан киэн туттууларга өссө улаатан, Намнарыгар кэллэр.

Бу бэртээхэй сырыны тэрийбит, салайбыт дьоммутугар, ону тэнгэ миннигэс астаах поварытыгар Е. Олесоваҕа, өрүү инники сылдыар фотографытыгар Мария Турантаеваҕа барыбыт аапытыттан барҕа махталытын биллэрэбит.

Ылдыаа ЕРЕМЕЕВ

ЫҤЫРЭХ ТЫЛЛААР

РСФСР норуотун үөрэҕиритин туйгунун, педагогической үлэ ветеранын, «Учууталлар учууталларын», «Азия оҕолоро» фонда стипендиатын, күндү биир идэлээхпитин **АННА ЕГОРОВНА ГУЛЯЕВНА** 75 сааскын туолар өрөгөйдөөх үбүлүөйгүнэн оскуола коллективин аатыттан итиитик-истинник ээрдэлибит!

Убаастабыллаах Анна Егорова! Эн түөрт уонтан тахса сыл саха оҕотун омул быһытынан сайыннарыт, түөрт үгэстэрин тутуһарыгар олук уурбут сыралаах үлэҕинэн биһиги оскуолабыт киэн туттар! Эдэр көлүөнэ ычаккар холобур буолар, саханы саха дэтэр айымнылаах үлэҕи эркээйилээх, үгүс утумнааччылаах, сырдык кэрэ суоллаах буолуохтун! Үтүө сүбэбинэн, аламаҕай майгыгынан өр сылларга суон тирэх, өрүү өйбүл буола сылдьаргар баҕарабыт! Саргылаах санаан салалла туруохтун, уйгу-бийан, уһун дьоллоох олохтон диэн ытык-бэлиэ күнгэр алгыс тылларын этэбит!

Нам начальнай оскуолатын коллектива.

Күндү дьүөгэбитин, бииргэ үөрэммит доҕорбутун **АГРАФЕНА АФАНАСЬЕВНА ПЕСТРЯКОВАНА** олохун орто омурданын бэлиэтир үбүлүөйдээх күнүнэн итиитик-истинник ээрдэлибит!

Үбүлүөйдээх сылбытын магнайгынан аһангыһын, биһигини түмэнгин үөрүүбүтүн үксэтээн. Баҕарабыт Эһиэхэ баа санаан туолуутун, таһаарылаах үлэҕэр үрдүктэн үрдүк ситиһиилэри, кэтэһилибэтэх кэрэлэри, күүтүллүбэтэх күндүлэри, устата биллибэт уйгулаах олох!

Э.к. Хамаҕатта оскуолатын 1981 с. выпускниктара

Күндү ийэбитин, эбэбитин, үлэ уонна тыыл ветеранын, педагогической үлэ ветеранын **ПЕЛАГЕЯ ДАНИЛОВНА БАИШЕВНА** 80 сааскын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйгүнэн итиитик ис сүрэхпиттэн ээрдэлибит!

Саамай күндү, үтүө-мааны киһибиитигэр баҕарабыт күн сиригэр бары кэрэни, уһун ологу, туйгун доруобуйаны. Эһиҥин кытары ыраас санаа, үөрүү, дьол аргыстаһын. Биһиги Эһиҥин олус күүскэ таптыбыт!

Оболорун, сиэннэрин, хос сиэннэрин

КТО ИМЕЕТ ПРАВО НА ЛЬГОТЫ ПО ЗЕМЕЛЬНОМУ НАЛОГУ

Земельный налог уплачивают граждане, имеющие земельные участки, принадлежащие им на праве собственности, постоянного (бессрочного) пользования или пожизненного наследуемого владения. Он рассчитывается, исходя из его кадастровой стоимости по состоянию на 1 января текущего года. Основанием служат сведения, которые представляют органы, осуществляющие кадастровый учет, ведение государственного кадастра недвижимости и государственную регистрацию прав на недвижимое имущество и сделок с ним.

Эти органы обязаны сообщать в налоговые органы сведения о недвижимом имуществе, расположенном на подведомственной им территории, зарегистрированных правах и сделках, об их владельцах. Срок сообщения – в течение 10 дней со дня соответствующей регистрации. А также ежегодно до 1 марта они представляют вышеназванные сведения по состоянию на 1 января текущего года. Т.о. государственная кадастровая оценка земель каждый год актуализируется. В результате сумма земельного налога может изменяться.

На территории республики в 2011 – 2012 годах проведена работа по определению кадастровой стоимости отдельных категорий земель. Результаты утверждены Постановлениями Правительства РС (Я).

Земельный налог по участкам, которые находятся на территориях садоводческих и огороднических объединений, повышен. Кадастровая стоимость этих земель увеличилась с 1 января 2012 г. в соответствии с Постановлением Правительства РС (Я) от 02.03.2011 № 87 «Об утверждении результатов государственной кадастровой оценки земель садоводческих, огороднических и дачных объединений и о внесении изменений в постановление Правительства РС (Я)

от 20 декабря 2005 г. № 698 «Об утверждении результатов государственной кадастровой оценки земель особо охраняемых территорий и объектов, садоводческих и огороднических объединений».

От уплаты земельного налога освобождаются семьи, имеющие четырех и более несовершеннолетних детей, инвалиды 1 и 2 групп, ветераны ВОВ, граждане, на которых распространены социальные гарантии и льготы участников ВОВ и т.д. Ветераны боевых действий уплачивают 50 процентов земельного налога. Льготы распространяются на участки, которые не используются в предпринимательской деятельности. Лица, имеющие право на льготы, представляют в налоговый орган заявление с копиями подтверждающих документов.

Граждане обязаны уплатить земельный налог за 2012 год в срок не позднее 1 ноября 2013 года. Какая сумма начислена за прошлый год, за какие объекты налогообложения, применяются ли льготы – все это можно увидеть, подключившись к интернет-сервису «Личный кабинет налогоплательщика для физических лиц». Для подключения один раз подходите в налоговую инспекцию, и потом можно постоянно проверять, есть ли задолженность или переплата, не выходя из дома. В этом же сервисе можно распечатывать квитанции и уплачивать налоги через интернет. Сервис находится на www.r14.nalog.ru, раздел «Электронные услуги».

Юридическим лицам предлагаем сотрудничество – подключение сотрудников к интернет-сервису «Личный кабинет» в организованном порядке. Звоните по тел. 499-390.

Отдел работы с налогоплательщиками Межрайонной ИФНС России № 5 по РС (Я)

БИЛЛЭРИИЛЭР

РАСПОРЯЖЕНИЕ 31.10.2013 г. № 2023-р
Об обеспечении надежного функционирования объектов ЖКХ

В соответствии с Федеральным Законом от 21.12.1994 г. № 68-ФЗ «О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера» в целях обеспечения пожарной безопасности и предупреждения возникновения чрезвычайной ситуации на объектах жилищно-коммунального хозяйства на территории МО «Намский улус» и в связи с предстоящими праздничными днями и понижением температуры наружного воздуха, распоряжаюсь:

1. Главам МО поселений, руководителям местных органов власти и управления:
 - закрепить ответственных лиц за объектами жилищно-коммунального хозяйства и энергетики, предусмотрев четкую схему оповещения и вызова в случаях необходимости ответственных работников и аварийно-восстановительных бригад;
 - в случае необходимости информировать в ЕДДС МО «Намский улус» тел. 42-508;
 - обеспечить проведение противопожарных инструктажей и занятий с персоналом;
2. Намскому филиалу «Нам» НВК «Саха» (Шишкин Г.П.), редакции газеты «Энсиэли» (Касьянов В.Г.) опубликовать данное распоряжение в СМИ.
3. Контроль исполнения данного распоряжения возложить на заместителя главы улуса по строительству и промышленности Матвеева С.С.

Глава улуса А. Атласов

ИСТЕК СРОК УПЛАТЫ ИМУЩЕСТВЕННЫХ НАЛОГОВ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

Межрайонная ИФНС России №5 по Республике Саха (Якутия) напоминает: 1 ноября 2013 года истек срок уплаты налога на имущество физических лиц, транспортного и земельного налогов по начислениям за 2012 год.

Узнать сумму начисленных налогов можно в налоговой инспекции и через интернет-сервис «Личный кабинет налогоплательщика для физических лиц» на сайте Федеральной налоговой службы www.nalog.ru. Интернет-сервис «Личный кабинет налогоплательщика для физических лиц» позволяет получать актуальную информацию о задолженности (переплате) по налогам, о суммах начисленных и уплаченных налоговых платежей, об объектах движимого и недвижимого имущества, контролировать состояние расчетов с бюджетом, получать и распечатывать налоговые уведомления, платежные документы на уплату, оплачивать налоги через интернет (для клиентов банков), а также обращаться в налоговый орган без личного визита. Заявление на подключение к «Личному кабинету» выдается в налоговой инспекции. Работодателям предлагаем сотрудничество в интересах своих сотрудников - в организованном порядке провести работу по подключению работников к сервису, который создает удобства для налогоплательщиков, экономит их время и силы, избавляет от ожидания в очередях. Просим обратиться по телефону 499-390.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУХУН ОЛОХТООХТОРО, БЫЛДЫБЫТТАРА, БАР ДЬОН!

Олохтоох оронор таһаарааччы эһиэхэ анаан американской филтердарынан ыраастаммыт, минеральной эттиктэр эбиллэтэх, үрдүк категориялаах 19 литэрэлээх «Төрүт уу»-ну 100 солк атыгылыыр. Намга: «Сарданга» кинотеатр, Аппаанга: Лена ул. 16 №. Атыгы кулердар, помпалар бааллар. Дьыбэ тириэрдэн бээрэбит: **МГФ 873-73-11, МТС 300-11-70 уонна 23-321.**

ОЛОХ — ТУРУК — УУ — «ТӨРҮТ УУ»

СЪЕМКА СВАДЕБ И ТОРЖЕСТВ!

Желаєте запечатлеть семейные торжества, свадьбы, юбилеи? Нет ничего проще – позвоните по телефону 42-9-48, 89243660623, 89141077316. Мы приедем и по вашему желанию качественно, профессионально снимем на видео и фото с отличным оформлением. Также принимаем заказы на имидж-фильмы, музыкальные клипы, семейное фотографирование на дому, перевод из видеокассет на цифровые носители, монтаж и запись частных видеосъемок.

Грузовые перевозки по селу, по городу. Продаем новый котел КСТГ-20.

Тел. 89243661967, 89841160270.

Продаю или меняю на мясо КРС котел «Жарок» (трехсекционный).

Тел. 42-987.

СР Киһи быраабыгар уполномоченнайын 2013 с. алтынны 14 күнүнээҕи 479 №-дээх дьаһалынан Киһи быраабыгар боломуочунай общественной бэрэстэбиитэлинэн Нам улуугугар

Если имуществомные налоги были оплачены не позднее 1 ноября, налоговыми органами не будет начисляться пени и не будут применены меры принудительного взыскания недоимки.

Неуплаченная в установленные сроки сумма налога взыскивается с физического лица в судебном порядке через Аппарат мировых судей и Службу судебных приставов.

В марте т. г. инспекцией внедрена технология взыскания налоговой задолженности с физических лиц из их зарплат. Судебные приказы направляются на исполнение напрямую в адрес работодателей.

Во избежание применения мер принудительного взыскания платите налоги своевременно!

МРИ ФНС № 5 по РС (Я) рекомендует: заплатите налоги сейчас, не стоит дожидаться взыскания задолженности в судебном порядке, исполните свой гражданский долг.

Отдел работы с налогоплательщиками Межрайонной ИФНС России № 5 по РС (Я)

КАК ОПЛАТИТЬ НАЛОГИ

Межрайонная ИФНС России №5 по Республике Саха (Якутия) напоминает: 1 ноября истек срок уплаты налога на имущество физических лиц, транспортного и земельного налогов по начислениям за 2012 год.

Модуттан төрүттээх Хатырык нэһилиэгин олохтооро
КУТУКОВ Игнат Степанович
соһуучу ыарахан ыарыттан орто дойдуттан барбытынан кэргэнигэр Кутукова Римма Дмитриевнаба, оболоруугар Шураба, Димаба, сиэннэригэр, бары аймактарыгар дириг кутурбаммытын тирээбит.
Дьяконова Г.М., Шадрин Е.Е., Уваровская Т.Г.

Иванов Иннокентий Иннокентьевич «Энсиэли» хаһыат корреспондента, РФ журналистарын сойууһун чилиэнэ 2013 с. алтынны 14 күнүттэн ыла ананна.

Онон, гражданнар, хаһан баҕарар 41-4-96 эбэтэр 89141074211 телефоннарга эрийэххитин сөп. Общественнай бэрэстэбиитэл гражданнары хас ый ахсын, иккис нэдиэлэ субуотатыгар сарсыарда 10 чаастан киһэ 5 чааска диэри Н.М. Рыкунов аатынан библиотекага тустаах боһуруостаргытынан көрсүө.

Продаю земельный участок 1500 кв.м кв. Север и земельный участок со срубом 7х7 кв.м Коччу.

Тел. 89142942470

К сведению записавшихся на курсы по подготовке водителей ТС категории «В».

Занятия начинаются 6 ноября с 18 ч. в здании ДОСААФ. Обр. по адресу: с. Намцы, ул. И. Винокурова, 15, тел. 41-2-24

7 и 8 ноября Ностальжидискотека «Назад в СССР»! Дмитрий Ядрихинский и Мирослав Егоров приглашают в кафе «Лена» окунуться в мир дружеской юности и доброй музыки прошлых десятилетий! Большая развлекательная программа с призами! Начало – 20.00 ч., цена билета – 500 руб.

Тел. 89243674164 и 41-2-33

Манан эриэн 1,5-лаах тыһы борооску сүттэ. Ким көрбүт баһаалыста биллэрэргитигэр. Биир 1,5-лаах күрүн эриэн туһахтаах аттамтатах орус борооску кэлэ турар. Сүтүктээхтэр кэлэн көрөрүттүгэр.

Тел. 89143000288

Суһаллык үс өгнөөх сылгы тириэтэ атыллаһабын.

Тел. 89141049220

Оплатить налоги граждане могут: через кассы, банкоматы и терминалы банков, через ФГУП «Почта России», через кассы местной администрации (при отсутствии в населенном пункте банка), через интернет – сервисы «Узнай свою задолженность» и «Личный кабинет налогоплательщика для физических лиц» сайта Федеральной налоговой службы nalog.ru:

– со счета мобильного телефона (при наличии на счете денежных средств);

– со счета, открытого в одном из банков, с которыми ФНС заключила соглашение на прием налоговых платежей без комиссионных сборов. Это «Сбербанк», «КИВИ Банк», «Газпромбанк», «Промсвязьбанк», банк «Таврический», «Петербургский социальный коммерческий банк» («ПСК Банк»), «Судостроительный банк» («СС Банк»), «Азиатско-Тихоокеанский Банк» (АТБ), «Военно-Промышленный Банк» (ВПБ). Также внедрена технология он-лайн – оплаты налогов через ВТБ 24, Коммерческий банк «Центр-инвест» (БЦИ) и «Инбанк».

через интернет – сервис «Заплати налоги» на www.nalog.ru (раздел «Электронные услуги»).

Отдел работы с налогоплательщиками Межрайонной ИФНС России № 5 по РС (Я)

«Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын сэбиэтэ, М.К. Аммосов аатынан совхоз, кэлин коммунальнай хаһаайсытыба инженерней техникскай үлэлиригэр үгүө суобастаахтык үлээбит.
КУТУКОВ Игнатий Степанович
уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Кутукова Римма Дмитриевнаба, оболоруугар, сиэннэригэр, чугас аймактарыгар дириг кутурбаммытын тирээбит.

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛАР:
редакторы солбууааччы — **41496**, суругу тиһии, хаһыаты тангы — **41332**, бухгалтерия — **41141**, факс — **41141, 41496**.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №ТУ14-0216**.
Сурукка ааккытын-суолугун, үлэҕитин, дьыбэти аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияба кирибит суруктар төнөрүллүбөттөр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru; editor@namtsy.sakha.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талыһына, тангыһына уонна бэчээттир сыаһар бэчээттэннэ. **Адырыһа:** Нам сэл. Заложная ул. N4 Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лисс **Көгүл сыананаан атыһыланар Индекэ — 54889.** Тираһа — 2039 Бэчээккэ илии баттаньтыһын графига — 12:00 ч. 05.11.2013 с. Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 05.11.2013 с.